

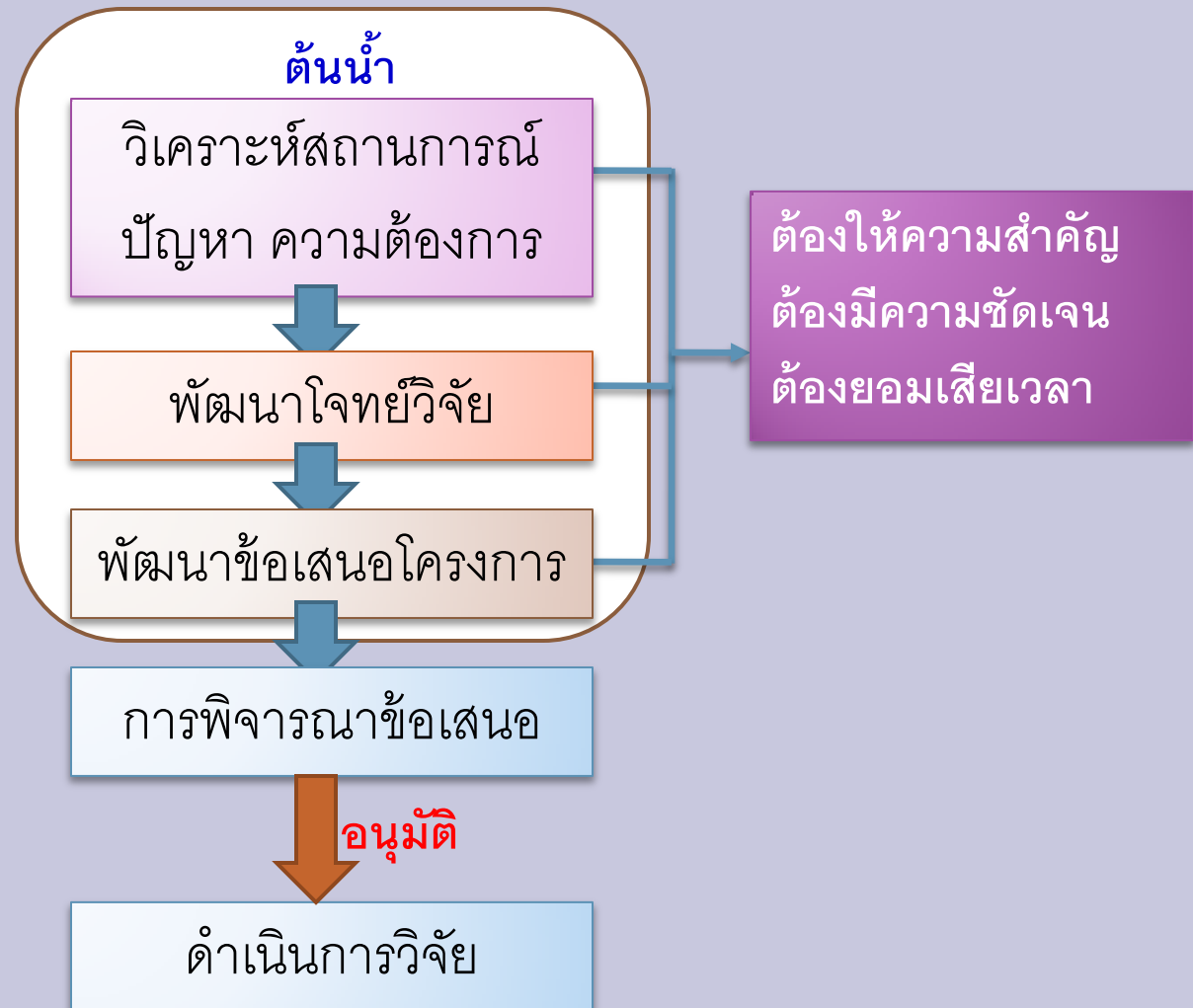
การพัฒนาโครงการวิจัยเชิงพื้นที่และเชิงประเด็น

อาจารย์ศรีวรรณ ไชยสุข
ผู้อำนวยการสถาบันความหลากหลายทางชีวภาพและสิ่งแวดล้อม
เพื่อพัฒนาท้องถิ่นและอาเซียน
มหาวิทยาลัยราชภัฏเชียงราย

โจทย์วิจัยสำคัญไหน ???

ขั้นตอนพัฒนา

โครงการวิจัย

โจทย์วิจัยสำคัญไหน ???

การกำหนดโจทย์วิจัย จึงต้องมีการวิเคราะห์ข้อมูล ค้นหาปัญหา ที่มาจาก ข้อเท็จจริงของชุมชนนั้น ๆ ไม่ใช่ นักวิจัยคิดเองว่า เป็นปัญหา และคิดว่าเป็นความต้องการของชุมชน ซึ่งอาจทำให้เกิดปัญหาที่ชุมชนไม่ให้ความร่วมมือหรือไม่มีส่วนร่วมในการดำเนินงานวิจัย ดังนั้น ต้องเปิดโอกาสให้ชุมชนมีส่วนร่วมในการพัฒนาโจทย์วิจัย เพราะการวิจัยจะไม่มีคุณภาพ หากขาดการมีส่วนร่วมของ “ผู้นำไปใช้”

โจทย์วิจัยมาจากไหน ???

1. การกำหนดโจทย์วิจัยในเชิงพื้นที่

เป็นการค้นหาปัญหาหรือข้อมูลในพื้นที่ศึกษาโดยการมองในภาพรวมของพื้นที่นั้น เช่น ด้านทรัพยากรชีวภาพ ภูมิปัญญาท้องถิ่น ประเพณี พิธีกรรม ความเชื่อ เศรษฐกิจและสังคมของชุมชนแล้วจึงนำเอาศักยภาพ และสิ่งที่ชุมชนอยากเห็นหรืออยากให้เป็น มาพัฒนาเป็นโจทย์วิจัย และเป็นชุดโครงการวิจัย / โครงการวิจัยย่อย

2. การกำหนดโจทย์วิจัยตามประเด็นความสนใจ

เป็นการตั้งประเด็นในเรื่องที่จะศึกษาวิจัยตามความสนใจของนักวิจัย โดยอาจมีความสนใจเฉพาะ คิดว่าเป็นปัญหา หรือคิดว่าชุมชนมีศักยภาพจึงเลือกที่จะนำมาพัฒนาเป็นโจทย์วิจัย โดยต้องผ่านกระบวนการร่วมกับชุมชนในการกำหนดโจทย์ที่ชัดเจน และพัฒนาเป็นโครงการวิจัย

โจทย์วิจัยในเชิงพื้นที่

ข้อมูลหมู่บ้าน/ต้นทุนชุมชน

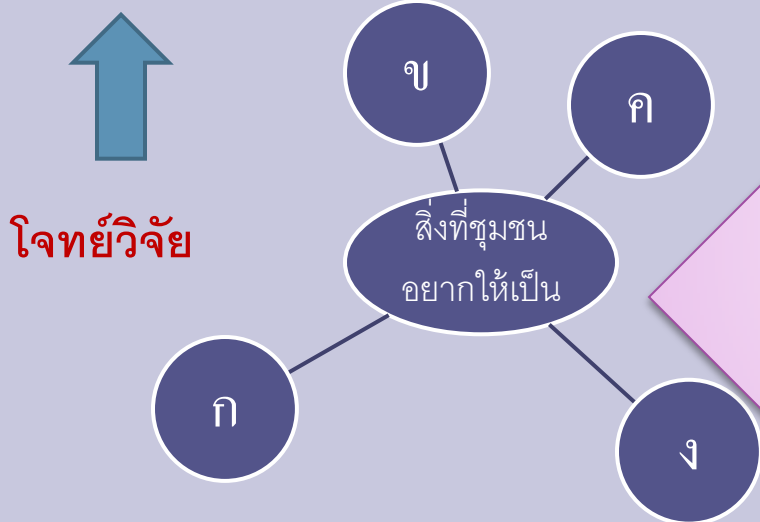
ศึกษา / ค้นหา
สอบถาม / ชวนคุย

ชุดโครงการวิจัย
/ โครงการย่อย

โจทย์วิจัย

การวิเคราะห์
ศักยภาพ

เครือข่าย /
ภาคีความ
ร่วมมือ

โจทย์วิจัย

ความต้องการ/
สิ่งที่ชุมชนอยากทำ

เครือข่าย / ภาคีความ
ร่วมมือ

จุดแข็ง/ข้อดี
จุดอ่อน/ข้อด้อย
โอกาส/เครือข่าย
อุปสรรค/ปัญหา

โจทย์วิจัยตามประเด็นความสนใจ

ข้อมูลที่เกี่ยวข้องกับประเด็น
ที่สนใจ(เบื้องต้น)

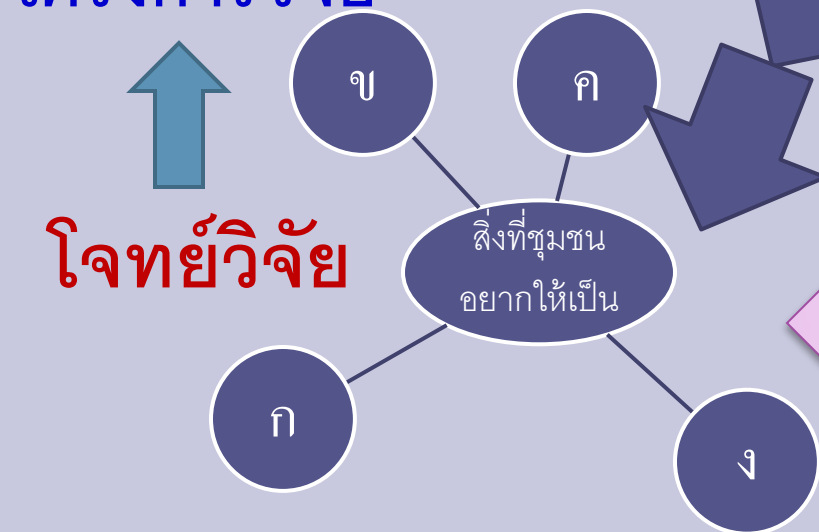
ศึกษา / ค้นหา
สอบถาม / ชวนคุย

การวิเคราะห์
ศักยภาพ

เครือข่าย /
ภาคีความ
ร่วมมือ

โครงการวิจัย

โจทย์วิจัย

ความต้องการ/
สิ่งที่ชุมชนอยากทำ

เครือข่าย /ภาคี
ความร่วมมือ

จุดแข็ง/ข้อดี
จุดอ่อน/ข้อด้อย
โอกาส/เครือข่ายอุปสรรค/
ปัญหา

ตัวอย่างการได้มาของ ประเด็นปัญหาและโจทย์วิจัย

ขั้นตอนการค้นหา/วิเคราะห์ปัญหาและพัฒนาเป็นโจทย์วิจัย

1. การศึกษาข้อมูลในพื้นที่หรือประเด็นที่สนใจ โดยการศึกษจากเอกสาร สํารวจ สังกเกต ตั้งคำถาม ชวนคุยเกี่ยวกับสภาพชุมชนโดยทั่วไป

2. การรวบรวมและนำเสนอผลการศึกษารวบรวมข้อมูลศักยภาพของหมู่บ้าน เพื่อ สะท้อนให้ชุมชนมองเห็นภาพรวมของชุมชน

3. วิเคราะห์สภาพหรือศักยภาพชุมชนร่วมกับคนในชุมชน พร้อมกับหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง โดยเปิดโอกาสให้ชุมชนได้เข้ามามีส่วนร่วมในการวิเคราะห์ตนเอง เช่น การจัดเวทีชุมชน และการเสวนากลุ่ม

- จุดแข็ง / ข้อดี → แนวทางหนุนเสริม
- จุดอ่อน / ข้อด้อย → แนวทางการพัฒนาต่อ
- โอกาสในการพัฒนา → ช่องทาง/แนวร่วมในการดำเนินการ
- อุปสรรค / ปัญหา → แนวทางแก้ไข

โจทย์วิจัย

4. ติ้โจทย์วิจัยจากเป้าหมายหรือสิ่งที่ชุมชนอยากให้เป็น อยากให้เกิดความเปลี่ยนแปลง หรือภาพที่ชุมชนอยากเห็นในอนาคต และจัดลำดับความสำคัญ

- ภาพฝันของชุมชน
- สิ่งที้อยากให้เป็น
- แนวทางที่อยากให้เกิด

เทคนิคเพิ่มเติม

แนวทางการประชุมเสนอผลการประมวลความรู้เพื่อตั้งโจทย์วิจัย :

1. มีผู้เข้าร่วมที่หลากหลาย เช่น ชุมชน (ผู้นำ ผู้รู้ และชาวบ้านทั่วไป) สถาบันการศึกษา หน่วยงานที่เกี่ยวข้องในพื้นที่ และนักวิชาการ
2. ผู้เข้าร่วมควรได้รับในวัตถุประสงค์ของการประชุมว่า
 - หวังผลให้ได้ประเด็นวิจัย
 - สร้างโจทย์วิจัย ผู้เข้าร่วมแสดงความคิดเห็นเต็มที่
3. จุดสำคัญ ต้องมีผู้ทำหน้าที่สังเคราะห์ผลของการประชุม

วิธีการเข้าถึง(ใจ)ชุมชน

1. ทีมวิจัยต้องเข้าไปหาชาวบ้าน ด้วยความอ่อนน้อมถ่อมตน
2. เชื่อว่าชาวบ้านมีความรู้ในบริบทของตนเอง
3. ทีมวิจัยไม่นำความรู้สำเร็จรูปไปให้ชุมชน
4. นักวิจัยเอื้อให้เกิดการเรียนรู้แก่ชุมชน
5. การวิจัยเพื่อสร้างความรู้และเป็นเครื่องมือในการสร้างคน

โจทย์วิจัยในเชิงพื้นที่

ความหลากหลายทางชีวภาพและสิ่งแวดล้อม
และภูมิปัญญาท้องถิ่น ตำบลทุ่งก่อ กิ่งอำเภอเวียงเชียงรุ้ง
จังหวัดเชียงราย
โดย BRT ร่วมกับ มหาวิทยาลัยราชภัฏเชียงราย
ชุมชนตำบลทุ่งก่อ

นักวิชาการ ศ.ดร.วิสุทธิ ไบไม้
ให้แนวทางการศึกษาและการ
อนุรักษ์ความหลากหลายทาง
ชีวภาพและ ภูมิปัญญาท้องถิ่น
โดยชุมชนมีส่วนร่วม

ตัวแทนชุมชนนำเสนอ ข้อมูล
พื้นฐานด้านวัฒนธรรมสิ่งแวดล้อม
ทรัพยากรธรรมชาติและสถานที่
ท่องเที่ยวที่สำคัญ

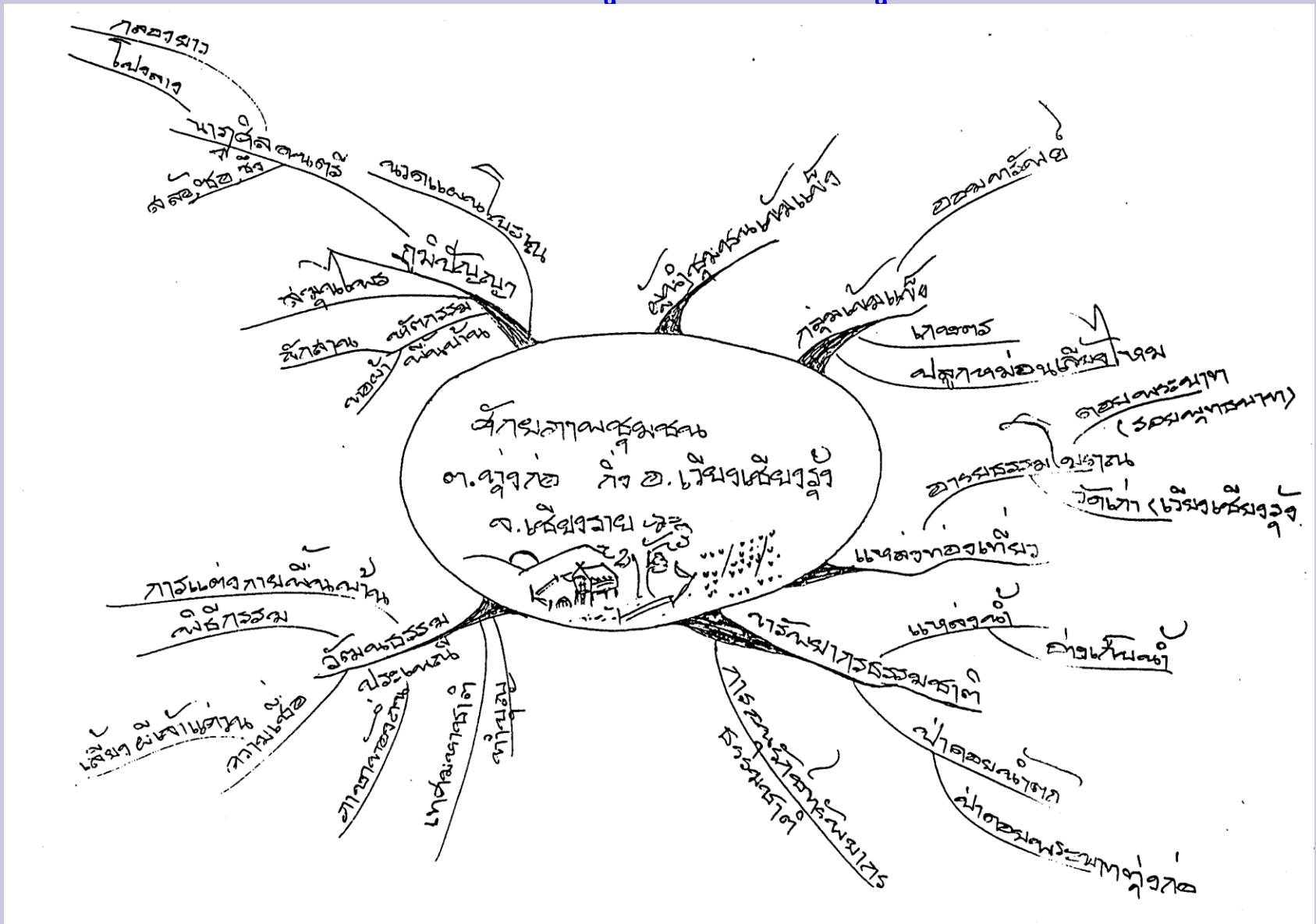
ชุมชนร่วมกันระดมความคิดเพื่อ
นำเสนอข้อมูลศักยภาพด้านความ
หลากหลายทางชีวภาพ และ
สิ่งแวดล้อมของท้องถิ่น

ตัวแทนชุมชนนำเสนอข้อมูลที่รวบรวม
ในรูปของแผนภูมิจินตภาพ (mind
mapping) เพื่อให้ผู้เข้าร่วมเห็นภาพที่
ชัดเจนยิ่งขึ้น

แผนภูมิจินตภาพ (mind mapping)

ศักยภาพชุมชนตำบลทุ่งก่อ

นักการเมือง ข้าราชการตัวแทน
ท้องถิ่น อาจารย์จาก
มหาวิทยาลัยเชียงใหม่และ
คณะผู้วิจัยร่วมกันสำรวจข้อมูล

ตัวแทนนักวิจัยนำเสนอข้อมูล
เพื่อสร้าง ความเข้าใจและ
เสนอแนวทางในการ
ดำเนินงานวิจัยร่วมกับชุมชน

นักวิจัยและตัวแทนชุมชนนำ
ข้อมูล พื้นฐานที่รวบรวมได้
ร่วมกันระดมความคิดเพื่อเขียน
โครงร่างงานวิจัย

ตัวแทนชุมชนนำเสนอข้อมูล
โครงร่างงานวิจัย

นักวิจัยเสนอแนวคิด
ปรับปรุงโครงร่างงานวิจัย

ชุดโครงการวิจัย

การศึกษาความหลากหลายทางชีวภาพและสิ่งแวดล้อมเพื่อให้เกิดความยั่งยืนในการจัดการทรัพยากรธรรมชาติในตำบลทุ่งก่อ อำเภอเวียงเชียงรุ้ง จังหวัดเชียงราย

Pj.1

พฤกษศาสตร์พื้นบ้าน
ของชาวพื้นเมืองใน
ตำบลทุ่งก่อ
อำเภอเวียงเชียงรุ้ง
จังหวัดเชียงราย

Pj.2

ความหลากหลาย
ทางชีวภาพของป่าบน
ดอยพระบาท ตำบลทุ่ง
ก่อ อำเภอเวียงเชียงรุ้ง
จังหวัดเชียงราย

Pj.3

การจัดการและ
การใช้ประโยชน์
ทรัพยากรน้ำ
ของชุมชนตำบล
ทุ่งก่ออย่างยั่งยืน

Pj.4

การจัดการและ
การอนุรักษ์ความ
หลากหลายทางชีวภาพ
อย่างยั่งยืน

4.1 การจัดการ
ทรัพยากรความ
หลากหลายทาง
ชีวภาพและสิ่งแวดล้อม
โดยชุมชนมีส่วนร่วม

4.2 การเสริมสร้าง
ศักยภาพของชุมชนใน
การจัดการแหล่ง
ท่องเที่ยวเชิงนิเวศ

Pj.5

การประยุกต์ใช้เทคนิคทางวิทยาศาสตร์
และเทคโนโลยีการอาหารเพื่อเพิ่ม
คุณค่าของทรัพยากรท้องถิ่น

5.1 การตรวจจุดชี้ทางชีวภาพและการ
ตรวจหาสารเคมีสำคัญในพืชสมุนไพร
ตำบลทุ่งก่อ อำเภอเวียงเชียงรุ้ง จังหวัด
เชียงราย

5.2 การแยกเชื้อราและยีสต์จากลูกเป็่งที่มี
คุณสมบัติเหมาะต่อการหมักไวน์ข้าวและ
ผลไม้ในตำบลทุ่งก่อ อำเภอเวียงเชียงรุ้ง
จังหวัดเชียงราย

5.3 การประยุกต์ใช้เทคนิคทางเคมีและ
วิทยาศาสตร์การอาหารแปรรูปผลิตภัณฑ์
จากพืชอาหารพื้นบ้าน

การอนุรักษ์ความ
หลากหลายทาง
ชีวภาพ

การอนุรักษ์ความ
หลากหลายทางวัฒนธรรม
และภูมิปัญญาท้องถิ่น

เครือข่ายการพัฒนาแบบ
ยั่งยืนบนพื้นฐานเศรษฐกิจ
พอเพียง

การเรียนรู้ร่วมกันขององค์กร

ชุมชนเข้มแข็ง

การวิจัยเชิงพื้นที่ (Area Based)

ชุดโครงการวิจัยความหลากหลายทางชีวภาพและสิ่งแวดล้อมเพื่อให้เกิดความยั่งยืน ในการจัดการทรัพยากรธรรมชาติ ต.ทุ่งก่อ

อ.เวียงเชียงรุ้ง จ.เชียงราย

- พฤษศาสตร์พื้นบ้านของชาว พื้นเมืองใน ตำบลทุ่งก่อ
อำเภอเวียงเชียงรุ้ง จังหวัดเชียงราย

ผลการศึกษา

สำรวจพบพืชทั้งหมด 528 ชนิด

จัดอยู่ใน 391 สกุล 132 วงศ์

แบ่งตามการใช้ประโยชน์เป็น 7 กลุ่ม

พืชอาหาร

ศึกษาพบ 289 ชนิด

ผักแปม

(*Eleutherococcus trifolius* L.)
ยอดรับประทานเป็นผักเคียงลาบ

ข้าวปั้นพระฤาษี / หนามมะเค็ด
(*Canthium parvifolium* Roxb.)

พืชสมุนไพร

ศึกษาพบ 315 ชนิด

ป้อเกี่ยวซ้าย ปอปิด
(*Helicteres isora* L.)
ต้นเป็นยารักษาโรคริดสีดวง

ก้องแกบ รวงแดง
(*Ventilago denticulata* Willd.)
ลำต้นใช้เป็นยาบำรุงร่างกาย

พืชใช้ในพิธีกรรม และ ความเชื่อ

ศึกษาพบ 75 ชนิด

ตองเต้า

(*Mallotus barbatus* Mull.Arg.)

ใบใช้ประกอบพิธีสู่ขวัญข้าว

เอื้องผึ้ง

(*Dendrobium lindleyi* Steud.)

ปลูกประดับ ใช้ประกอบพิธีสืบชะตา

พืชสีย้อม และ เส้นใย

ศึกษาพบ 26 ชนิด

อ่อมบ้าน อ่อม

(*Strobilanthes cusia* (Nees) Kuntze)

ใบใช้ทำเป็นสีย้อมให้สีครามน้ำเงิน

มะห้ำหั่ว

(*Syzygium cumini* (L.) Skeels)

เปลือกต้นใช้ทำเป็นสีย้อมให้สีดำ

พืชใช้ประโยชน์ อื่น ๆ

คองคิง

(*Gloriosa superba* L.)

ส่วนผสมลูกแป้งสำหรับสุราแช่

ศึกษาพบ 85 ชนิด

มะข่าง สลอด

(*Croton tiglium* L.)

ส่วนผสมลูกแป้งสำหรับทำสุรา

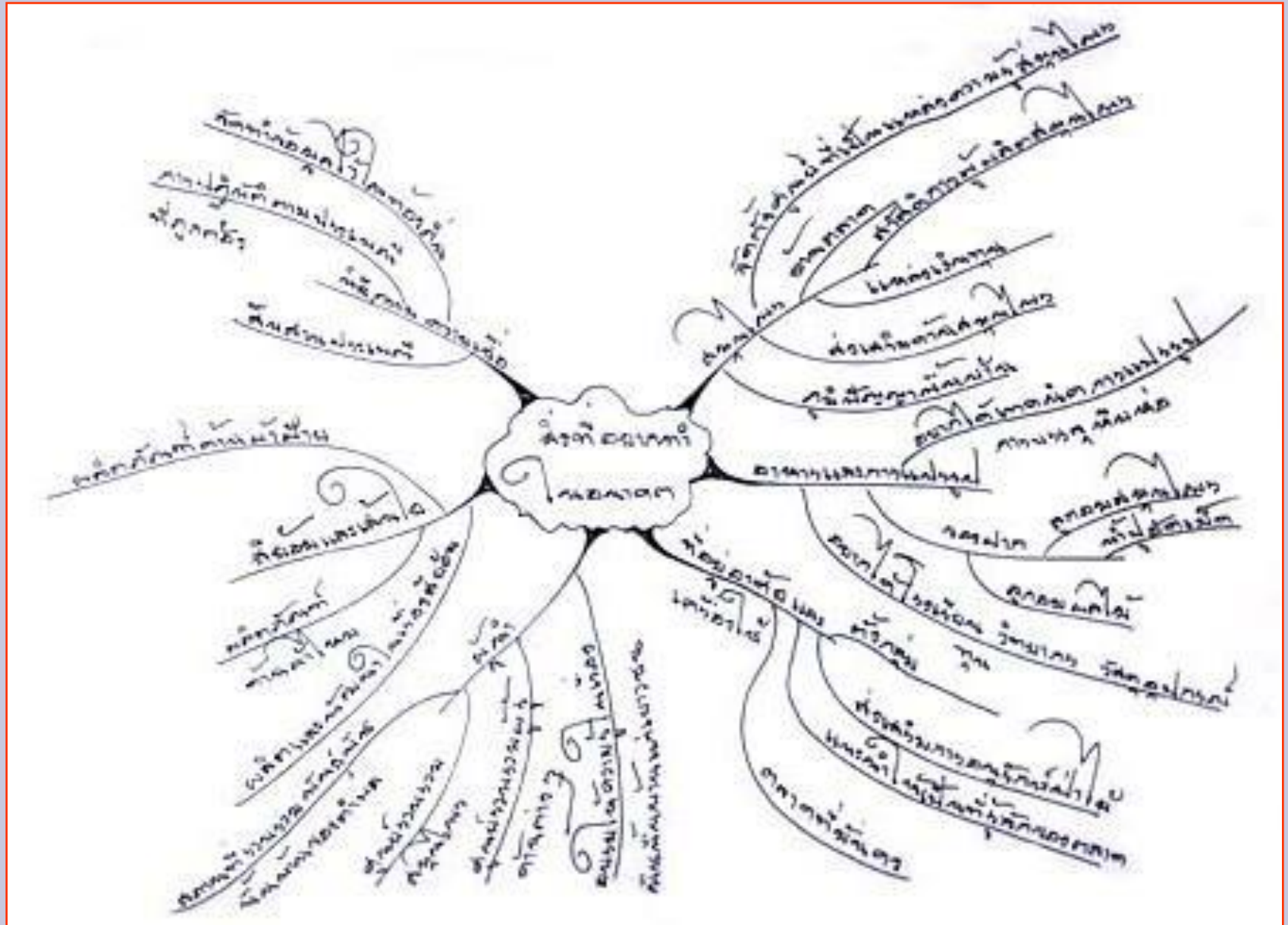
นำเสนอผลการศึกษาแก่ชุมชนตำบลทุ่งก่อ

ตรวจสอบผลการศึกษาและระดมความคิด เพื่อหาแนวทางการใช้ทรัพยากรอย่างยั่งยืน

แผนภูมิจินตภาพ แสดงสิ่งที่ชุมชนตำบลทุ่งก่ออยากทำในอนาคต

การพัฒนาผลิตภัณฑ์ชุมชนจากฐาน ทรัพยากรและภูมิปัญญาท้องถิ่น

1. โครงการศึกษาวิจัยเรื่องพฤกษศาสตร์พื้นบ้านของชาวพื้นเมือง ตำบลทุ่งก่อ กิ่งอำเภอเวียงเชียงรุ้ง จังหวัดเชียงราย

- การศึกษาแนวทางการยกระดับภูมิปัญญาท้องถิ่น : กรณีศึกษาถั่วเน่า
- (ทุน สวทช)
- การศึกษาการใช้ประโยชน์จากพืชสมุนไพรโพงผางตาม ภูมิปัญญาล้านนา
(ทุนจาก สวทช.)
- การส่งเสริมการแปรรูปผลิตภัณฑ์จากพืชพื้นบ้านในตำบลทุ่งก่อ
กิ่งอำเภอเวียงเชียงรุ้ง จังหวัดเชียงราย(ทุน สกอ)

การศึกษาการใช้ประโยชน์จากพืชสมุนไพรโพงเผงตาม ภูมิปัญญาล้านนา (ทุนจาก สวทช.)

โพงเผง(*Senna hirsuta* L.)

การพัฒนาผลิตภัณฑ์โผงเผง

การทำขี้ผึ้งโผงเผง

ชาวทุ่งก่อก่อศึกษาดูงานการศึกษาวิจัยโผงเผง

ขี้ผึ้งโผงเผง

ผลิตภัณฑ์จากโผงเผง

ผลิตภัณฑ์โพงแขง

Product of Chiang Rai

กรมส่งเสริมอุตสาหกรรม
มหาวิทยาลัยราชภัฏเชียงราย
053-755220 ต่อ 1501, 0-9635-9956

การศึกษาแนวทางการยกระดับภูมิปัญญาท้องถิ่น : กรณีศึกษาถั่วเน่า

การถ่ายทอดภูมิปัญญาและการผลิตที่ ถูกสุขอนามัย

ผลิตภัณฑ์จากถั่วเหลือง (ถั่วเน่า) ที่ได้ อย. และ มพช.

การส่งเสริมการแปรรูปผลิตภัณฑ์จากพืชพื้นบ้านในตำบลทุ่งก่อ กิ่งอำเภอเวียงเชียงรุ้ง จังหวัดเชียงราย

ข้าวปั้นพระฤาษีแช่อิ่ม - อบแห้ง

โดย : โครงการส่งเสริมการเพิ่มมูลค่าและพัฒนาผลิตภัณฑ์อาหาร มหาวิทยาลัยราชภัฏเชียงราย

พืชสมุนไพร

กิ่งแก่ รากแดง

(*Ventilago denticulata* Willd.)

ลำต้นใช้เป็นยาบำรุงร่างกาย

ผลิตภัณฑ์ชาเขียวสมุนไพรรางแดง และชาสีทับทิมจากสมุนไพรรางแดง

โดย : โครงการส่งเสริมการเพิ่มมูลค่าและพัฒนาผลิตภัณฑ์อาหาร มหาวิทยาลัยราชภัฏเชียงราย

วิจัยต่อยอด
ที่กำลังดำเนินการ

โครงการศึกษาการขยายพันธุ์และโครงสร้างทางเคมีของ เพคตินในผลข้าวปั้นพระฤาษี (*Canthium parvifolium* Roxb.)

- วิเคราะห์โครงสร้างทางเคมีของเพคตินในผลข้าวปั้นพระฤาษี
- พัฒนาพันธุ์ต้นข้าวปั้นพระฤาษีเพื่อให้มีวัตถุดิบเพียงพอต่อการพัฒนาผลิตภัณฑ์ชุมชนและสู่การพัฒนาผลิตภัณฑ์ในอุตสาหกรรม

ชื่อพื้นเมือง : ข้าวปั้นพระฤาษี

ชื่อไทย : หนามมะเค็ด

ชื่อวิทยาศาสตร์ : *Canthium parvifolium* Roxb.

วงศ์ : RUBIACEAE

ประโยชน์ : ผลปิ้งไฟกิน

การศึกษาการขยายพันธุ์รางแดงและวิเคราะห์ทางเคมีใน ผลิตภัณฑ์จากต้นรางแดง (*Ventilago denticulata* Willd.)

- แผลงปลูกรวบรวมต้นรางแดงในชุมชน
- ทราบถึงระยะที่เหมาะสมในการเก็บเกี่ยววัตถุดิบเพื่อใช้ในการแปรรูป

ชื่อพื้นเมือง : ก້องแกบ

ชื่อไทย : รางแดง

ชื่อวิทยาศาสตร์ : *Ventilago denticulata* Willd.

วงศ์ : RHAMNACEAE

ประโยชน์ : ใบปิ้งไฟให้เหลืองขงตี๋มเป็น
ชา

น้ำยำผักสดถึงสำเร็จรูปสูตรล้านนา

โดย : โครงการส่งเสริมการเพิ่มมูลค่าและพัฒนาผลิตภัณฑ์อาหาร มหาวิทยาลัยราชภัฏเชียงใหม่

ถั่วเน่าเม็ดปรุงรส

น้ำพริกถั่วเน่า

โดย : โครงการส่งเสริมการเพิ่มมูลค่าและพัฒนาผลิตภัณฑ์อาหาร มหาวิทยาลัยราชภัฏเชียงใหม่

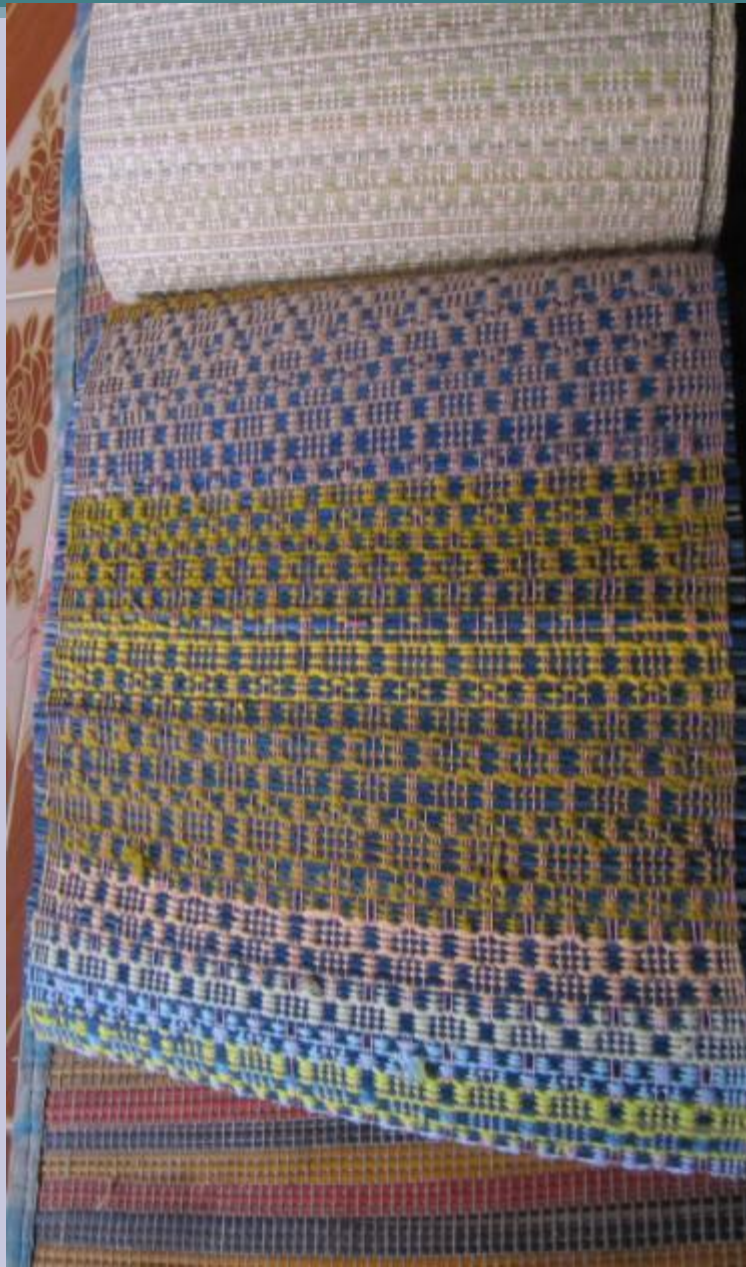
อบรมถ่ายทอดการทำถั่วเน่า

ผลิตภัณฑ์จากต้นไผ่

ผลิตภัณฑ์จากต้นไผ่

การพัฒนาผลิตภัณฑ์จากต้นไผ่

การพัฒนาผลิตภัณฑ์ชุมชนบนฐานทรัพยากรชีวภาพ

ความหลากหลายทางชีวภาพและการใช้ประโยชน์ตาม
ภูมิปัญญาท้องถิ่น นำไปสู่การพัฒนาเป็นผลิตภัณฑ์ชุมชนที่มี
คุณภาพ โดยความรู้ทางวิชาการหลากหลายศาสตร์ สร้างรายได้
ให้กับชุมชนโดยมุ่งเน้นให้ชุมชนเห็นคุณค่าของทรัพยากรชีวภาพ
เกิดแนวทางการอนุรักษ์และใช้ประโยชน์อย่างยั่งยืน

กระบวนการพัฒนาผลิตภัณฑ์ชุมชน

1. การวิเคราะห์ศักยภาพด้านทรัพยากรชีวภาพในท้องถิ่น และภูมิปัญญาท้องถิ่น เพื่อให้รู้ศักยภาพในการพัฒนาผลิตภัณฑ์ชุมชนและความต้องการของชุมชน
2. การพัฒนาผลิตภัณฑ์โดยนักวิชาการหลากหลายศาสตร์ โดยอาศัยหลักการใช้ประโยชน์ตามภูมิปัญญาท้องถิ่น เช่น
 - วิทยาศาสตร์ : การประยุกต์ใช้เทคนิคทางวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีการอาหารเพื่อพัฒนาผลิตภัณฑ์
 - คหกรรมศาสตร์ : การดูแลควบคุมด้านความปลอดภัยของผลิตภัณฑ์ และมาตรฐาน เช่น อย. มผช.
 - ออกแบบผลิตภัณฑ์ : การพัฒนาเกี่ยวกับรูปแบบของบรรจุภัณฑ์
3. การถ่ายทอดเทคโนโลยีสู่ชุมชน และการเสริมความรู้ / พัฒนาเป็นศูนย์การเรียนรู้
4. การบูรณาการสู่การเรียนการสอนในโรงเรียน
5. การสนับสนุนส่งเสริมให้เกิดกลุ่ม / วิสาหกิจชุมชน

การวิเคราะห์ศักยภาพชุมชน

การพัฒนาผลิตภัณฑ์โดยนักวิชาการหลากหลายศาสตร์

วิทยาศาสตร์ : การทดลองในห้องปฏิบัติการ

คหกรรมศาสตร์ : มาตรฐาน อย. มผช.

การถ่ายทอดเทคโนโลยี

ศูนย์การเรียนรู้ในชุมชน

การเรียนรู้การสอนในโรงเรียน

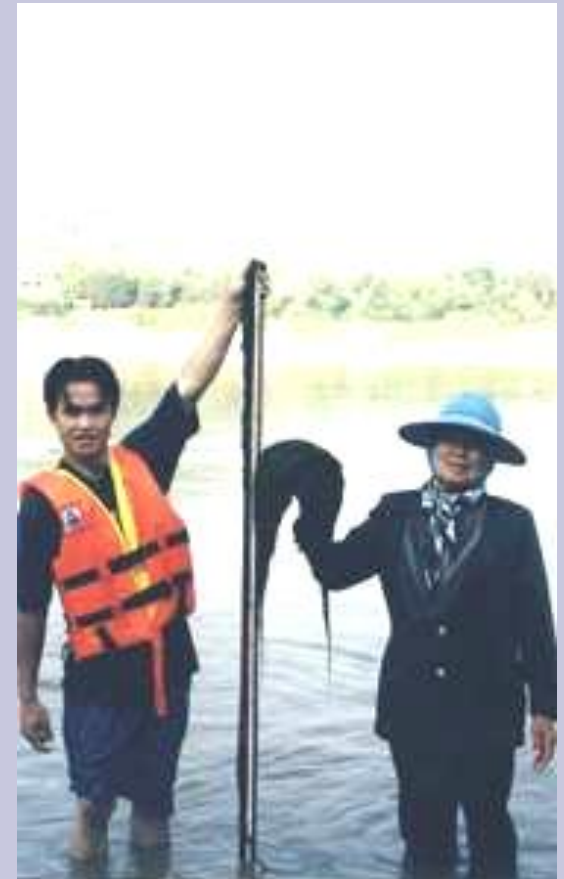
1. โครงการวิจัยพัฒนาผลิตภัณฑ์สำหรับไถแม่น้ำโจง

- การศึกษาระบบนิเวศของสำหรับไถแม่น้ำโจง
- การพัฒนาผลิตภัณฑ์สำหรับไถแปรรูปของกลุ่มแม่บ้านเกษตรบ้านหาดไคร้ ตำบลเวียง อำเภอเชียงของ จังหวัดเชียงราย
- การพัฒนาศักยภาพการผลิตและกลไกสนับสนุนเพื่อพัฒนาคุณค่าและมูลค่าของผลิตภัณฑ์สำหรับไถกลุ่มวิสาหกิจชุมชนบ้านหาดไคร้

2. โครงการศึกษาวิจัยเรื่องวัฒนธรรมอาหารไทลื้อ

3. โครงการศึกษาวิจัยและพัฒนาผลิตภัณฑ์อาหารว่างจากข้าว

การศึกษาระบบนิเวศของสาหร่ายไค แม่น้ำโขง (The study of Kai (Green algae) in Ecosystems)

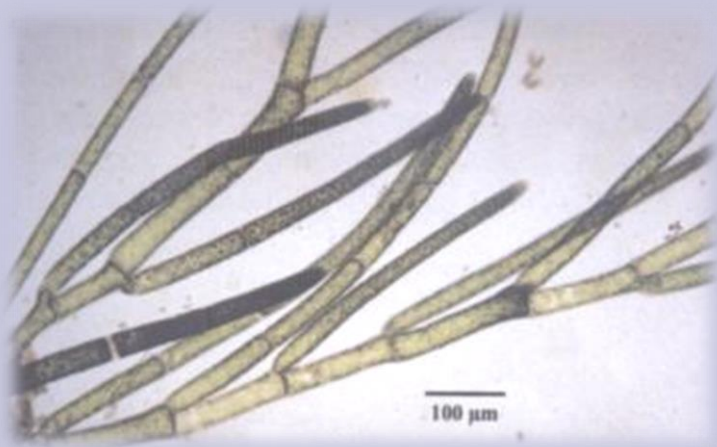

ผลิตภัณฑ์จากสาหร่ายไถแม่น้ำโขง

ผลการศึกษาชนิดของสาหร่ายไถในเขตแม่น้ำโขง บริเวณอำเภอเชียงของและ
อำเภอเวียงแก่น จังหวัดเชียงราย พบสาหร่ายไถ 2 ชนิด คือ ไถไหมและไถคั่ว

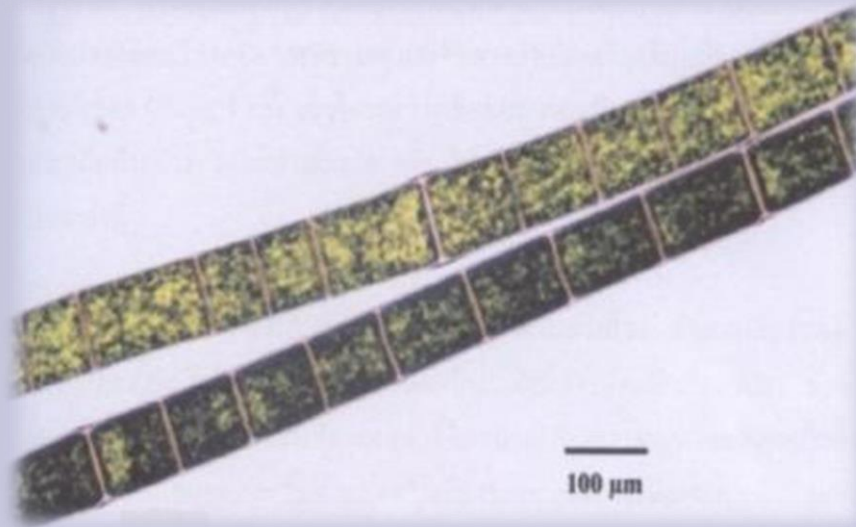
ไถไหม หรือ ไถเปียย

Cladophora glomerata Kützing

ไถ่่าว หรือไถ่เหนียว คื่อ
Microspora floccosa Thuret

วิถีชีวิตคนเจียงของกับสาหร่ายไถ

การจักไถ

อาหารสาหร่ายไถ

ไถยี่

ห่อหนึ่งไถ

แกงไถ

ผลิตภัณฑ์สาหร่ายไถในชุมชน

ไถสด

ไถตากแห้ง

ไถน้ำข่า

โครงการวิจัยเรื่อง การพัฒนาผลิตภัณฑ์สาหร่ายไคแปรรูปของกลุ่ม แม่บ้านเกษตรกรบ้านหาดไคร้ ตำบลเวียง อำเภอเชียงของ จังหวัดเชียงราย

โดย : โครงการส่งเสริมการเพิ่มมูลค่าและพัฒนาผลิตภัณฑ์อาหาร มหาวิทยาลัยราชภัฏเชียงราย

การพัฒนาผลิตภัณฑ์สาหร่ายไค

ข้าวเกรียบ

ข้าวตัง

คุกกี้

น้ำพริก

สาหร่ายทรงเครื่องกรอบ

ผลิตภัณฑ์ที่ได้รับคัดสรรเป็น

หนึ่งผลิตภัณฑ์หนึ่งตำบล ระดับ 4 ดาว ระดับประเทศ

สาหร่ายใน
สาหร่ายใน
สาหร่ายใน

สาหร่ายใน
สาหร่ายใน
สาหร่ายใน

สาหร่ายใน
สาหร่ายใน
สาหร่ายใน

สาหร่ายใน
สาหร่ายใน
สาหร่ายใน

Green 200g
Green 200g
Green 200g

Algae Clump

สาหร่ายในถุงรสหมู

สาหร่ายในถุงรสหมู

Barcode and manufacturer information on the silver pouch.

โครงการวิจัยการพัฒนาศักยภาพการผลิตและกลไกสนับสนุนเพื่อพัฒนา คุณค่าและมูลค่าของผลิตภัณฑ์สำหรับวัยใกล้กลุ่มวิสาหกิจชุมชนบ้านหาดไคร้

ศึกษาวัฒนธรรมอาหารไทลื้อ

เส้นขนมจีนแห้ง

ผลิตภัณฑ์อาหารพื้นบ้านล้านนา

ขนมจีนน้ำเงี้ยวกิ่งสำเร็จรูป

ผลิตภัณฑ์ที่ได้รับการพัฒนา

ผลิตภัณฑ์ข้าวควนที่พัฒนา

ข้าวถั่วกรอบ

ข้าวจากกรอบกิ่งสำเร็จรูป

ฉลากข้าวควน

ข้าวควนตะกร้า

โครงการศึกษาวิจัยและพัฒนาผลิตภัณฑ์อาหารว่างจากข้าว

ข้าวเกรียบ

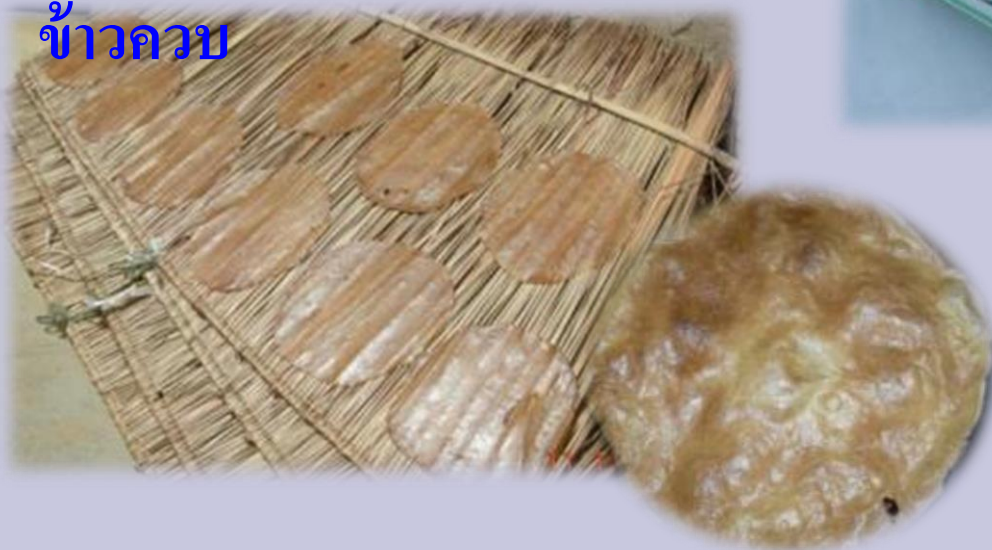
โดย : โครงการส่งเสริมการเพิ่มมูลค่าและพัฒนาผลิตภัณฑ์อาหาร มหาวิทยาลัยราชภัฏเชียงราย

ผลิตภัณฑ์อาหารว่างจากข้าว

ข้าวแกลบ

ข้าวทวน

ข้าวงากรอบ

การขึ้นรูปผลิตภัณฑ์โดยฟาบอบลมร้อน

ข้าวถั่วกรอบ

ข้าวถั่วกรอบ

โดย : โครงการส่งเสริมการเพิ่มมูลค่าและพัฒนาผลิตภัณฑ์อาหาร มหาวิทยาลัยราชภัฏเชียงราย

อาหารว่างจากข้าว

HEALTHY SNACK FROM RICE

ผลิตภัณฑ์จากข้าวและธัญพืช

ข้าววงกรอบ
SESAME RICE STICK

ข้าวกรอบกุ้งโปรตีน
FAT FREE
SHRIMP CRACKERS

ข้าวทิวกรอบ
MILKGLAZE COATED RICE CRACKER
เคลือบน้ำตาลนมพืชมังสวิรัติ

Baked Not Fried

อบไม่ทอด

✓ ไร้ไขมัน

✓ ไร้แป้ง

✓ ไร้สีผสม

✓ Low Fat

✓ High Protein

PRODUCT FROM LANNA S
Siam Rice & Food Co., Ltd.
Bangkok, Thailand

ข้าวว่างจากข้าว
HEALTHY SNACK FROM RICE
ผลิตภัณฑ์จากข้าวและธัญพืช

รางวัลที่ 3 จากการประกวด “นวัตกรรมข้าวไทย” ในงานวันนวัตกรรมแห่งชาติ ประจำปี 2553

ผลิตภัณฑ์จากข้าวกล้อง(ข้าวดำ)

คุกกี้ข้าวกล้องอก

โดฟูกู ข้าวดำ

เค้กผลไม้จากข้าวดำงอก

การบูรณาการสู่การเรียนรู้การสอนในระดับอุดมศึกษา

สำหรับนักศึกษาโปรแกรมวิชาเทคโนโลยีการอาหารและคหกรรมศาสตร์

ข้าวเหนียวมูนกึ่งสำเร็จรูป

ลดช่องจากข้าวกล้องงอก

ซาลาเปาข้าวก่ำ

โดย : โครงการส่งเสริมการเพิ่มมูลค่าและพัฒนาผลิตภัณฑ์อาหาร มหาวิทยาลัยราชภัฏเชียงราย

อบรมถ่ายทอดการทำข้าวควบ ข้าวากรอบและข้าวถั่วกรอบ

โดย : โครงการส่งเสริมการเพิ่มมูลค่าและพัฒนาผลิตภัณฑ์อาหาร มหาวิทยาลัยราชภัฏเชียงราย

อบรมถ่ายทอดการข้าวกล้องงอก น้ำข้าวกล้องงอกและคุกกี้

โดย : โครงการส่งเสริมการเพิ่มมูลค่าและพัฒนาผลิตภัณฑ์อาหาร มหาวิทยาลัยราชภัฏเชียงราย

พัฒนาผลิตภัณฑ์ชุมชนบนฐานทรัพยากรชีวภาพในท้องถิ่น

พัฒนาบรรจุภัณฑ์ที่ได้มาตรฐานจำนวน 8 แบบ และวิเคราะห์ผลлакข้าวจากรอบแก่กลุ่มผลิตภัณฑ์ชุมชน คุณข้าว ตำบลบ้านคู อำเภอมือง จังหวัดเชียงราย และได้จัดทำเวปไซด์เพื่อเป็นสื่อกลางในการประชาสัมพันธ์ผลิตภัณฑ์ของชุมชน

วิสาหกิจชุมชน“คุณข้าว”(ขยายผลตามโครงการ อพ.สธ)

ส่งเสริม สนับสนุนความรู้ทางวิชาการเพื่อการพัฒนาผลิตภัณฑ์ของกลุ่ม

วิสาหกิจในชุมชน

- การพัฒนาบรรจุภัณฑ์ให้กับกลุ่มวิสาหกิจชุมชน “คุณข้าว”
- การวิเคราะห์ปริมาณสาร GABA ในข้าวกล้องเพาะงอก และการวิเคราะห์ข้อมูลโภชนาการรำของข้าวหอมมะลิแดงของกลุ่มวิสาหกิจชุมชนข้าวหอมมะลิแดงบ้านช่องลมอำเภอเวียงชัย จังหวัดเชียงราย

ผลิตภัณฑ์จากวิสาหกิจชุมชน“คุณข้าว”

ผลิตภัณฑ์จากนวัตกรรมข้าวไทย ขยายผลสู่ชุมชน

ขนมข้าว → นวัตกรรมจากภูมิปัญญาล้านนาจากข้าวพันธุ์พื้นเมือง

กระบวนการศึกษาความหลากหลายทางชีวภาพในท้องถิ่น

การศึกษาความหลากหลายทางชีวภาพในท้องถิ่นต้องอาศัยความร่วมมือจากทุกภาคส่วนในพื้นที่ที่มีบูรณาการการทำงานร่วมกัน ที่สำคัญคือการเปิดโอกาสให้กับชุมชนในฐานะเจ้าของพื้นที่ได้เข้ามามีส่วนร่วมดำเนินการในทุกขั้นตอน

การทำความเข้าใจโครงการและการวางแผนดำเนินงานร่วมกัน

การฝึกอบรมให้ความรู้เรื่องการสำรวจ

การสำรวจความหลากหลายทางชีวภาพและการใช้ประโยชน์ ตามภูมิปัญญา

การศึกษาความหลากหลายของพรรณพืช

การศึกษาความหลากหลายของพันธุ์สัตว์

การศึกษาวิถีชีวิตและภูมิปัญญาท้องถิ่น

การตรวจสอบข้อมูล

การให้ความรู้เรื่องการติดตามการเปลี่ยนแปลงสถานภาพ ทรัพยากรชีวภาพในท้องถิ่น

จัดทำแผนชุมชนเพื่อการจัดการทรัพยากรชีวภาพในท้องถิ่น โดยชุมชนมีส่วนร่วม

- การอนุรักษ์และจัดการพื้นที่ต้นน้ำ เช่น การทำฝายชะลอความชุ่มชื้น การปลูกป่า และ การจัดการพื้นที่ในชุมชน(โหนดชุมชน)

- การสืบสานภูมิปัญญาท้องถิ่น เช่น การเลี้ยงผึ้ง โคนการทำถั่วเน่าและการแปรรูป

- การพัฒนาเศรษฐกิจชุมชนบนฐานทรัพยากรชีวภาพ เช่น กลุ่มปลูกดอกกลิ้งดาว
กลุ่มผู้เลี้ยงผึ้งโก๋น

- การพัฒนาผลิตภัณฑ์บนฐานทรัพยากรชีวภาพในท้องถิ่น เช่น การพัฒนา
ผลิตภัณฑ์จากไม้ไผ่ การพัฒนาผลิตภัณฑ์จากสาหร่ายไถ

จัดทำแผนชุมชนเพื่อการจัดการทรัพยากรชีวภาพในท้องถิ่น โดยชุมชนมีส่วนร่วม

ตัวอย่างแผนการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติ

ตำบลเทพเสด็จ อำเภอดอยสะเก็ด จังหวัดเชียงใหม่

ด้านทรัพยากรธรรมชาติ

1. กิจกรรมประกาศเขตอนุรักษ์สมุนไพรร
2. กลุ่มอนุรักษ์ปลาพลวงหิน อนุรักษ์ต้นรัก การเพาะขยายพันธุ์ต้นกฤษณา
3. การบวชป่าสืบชะตาสายน้ำแม่หวาน การอนุรักษ์กล้วยไม้

ด้านเศรษฐกิจชุมชน

1. กิจกรรมอนุรักษ์ต้นลิงลาว กลุ่มเลี้ยงผึ้งโก๋น การอนุรักษ์กบห้วย
2. กลุ่มไม้กวาดดอกหญ้า กลุ่มจักสาน
3. การสร้างเตาอบสมุนไพรร

การมีส่วนร่วม

ผลกระทบทางอ้อม

- ◆ กระตุ้นให้ชุมชนเกิดพลังแห่งการอนุรักษ์
- ◆ กิดการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ร่วมกัน
- ◆ กิดผู้นำในการอนุรักษ์ทรัพยากรชีวภาพ
- ◆ กิดความร่วมมือในการอนุรักษ์ระหว่างชุมชน หน่วยงานภาคี และสถาบัน การศึกษา
- ◆ ด้สร้างความรู้รักสามัคคีของคนในชุมชน
- ◆ ด้ร่วมใจในการอนุรักษ์ทรัพยากรชีวภาพ และสร้างชุมชนให้เข้มแข็ง
- ◆ กิดกลุ่มและเครือข่ายการอนุรักษ์ทรัพยากรชีวภาพและภูมิปัญญา วัฒนธรรมและประเพณีท้องถิ่น
- ◆ ด้ได้รับความรู้ท้องถิ่นได้รับการถ่ายทอด พัฒนา ต่อยอด
- ◆ กิดแนวทางการจัดการทรัพยากรชีวภาพในระดับท้องถิ่นโดยชุมชนมีส่วนร่วม

ข้อมูลความหลากหลายทางชีวภาพ

พืช และสัตว์ในท้องถิ่น

- ◆ ทุนทางด้านทรัพยากรชีวภาพในท้องถิ่น
- ◆ ้นวทางการอนุรักษ์และใช้ประโยชน์จากทรัพยากรชีวภาพบนความพอเพียง

พื้นฐานชุมชนข้อมูลภูมิปัญญา วัฒนธรรมและประเพณีท้องถิ่น

- ◆ ทุนทางด้านสังคม ภูมิปัญญา วัฒนธรรมและประเพณีท้องถิ่น

- ◆ แผนชุมชนเพื่อการจัดการทรัพยากรชีวภาพในท้องถิ่น โดยชุมชนมีส่วนร่วม

- มิติทางระบบนิเวศ (ทรัพยากรชีวภาพในท้องถิ่น)
- มิติทางสังคม (ความรักสามัคคี ความเข้มแข็งของชุมชน ผ่านภูมิปัญญา ประเพณี และวัฒนธรรมท้องถิ่น)
- มิติทางเศรษฐกิจ (เศรษฐกิจชุมชนบนฐานทรัพยากรธรรมชาติตามหลักเศรษฐกิจพอเพียง)

- ◆ ความหลากหลายทางชีวภาพ ที่มีความซับซ้อนของสายใยอาหาร เกิดความมั่นคง และความสมดุลของระบบนิเวศ
- ◆ ภูมิปัญญาท้องถิ่นที่ทรงคุณค่าได้รับการถ่ายทอด พัฒนาและต่อยอดบนฐานวิถีชีวิตชุมชน
- ◆ การประยุกต์ใช้ภูมิปัญญาท้องถิ่นร่วมกับภูมิปัญญาสมัยใหม่โดยไม่ถูกตัดตอนหากเป็นการผสมผสานที่เหมาะสม
- ◆ การมีส่วนร่วมของทุกภาคส่วนทำให้เกิดแนวทางการพัฒนาชุมชนที่หลากหลายก่อให้เกิดชุมชนเข้มแข็งนำไปสู่มั่นคงและสมดุลของสังคม
- ◆ กิดแนวทางการจัดการทรัพยากรชีวภาพและการพัฒนาชุมชนบนต้นทุนของชุมชน ตามหลักเศรษฐกิจพอเพียง

สรุปผลการดำเนินงานและแลกเปลี่ยนเรียนรู้

การสื่อสารองค์ความรู้สู่ชุมชน

นิทรรศการ

จัดทำฐานข้อมูลความหลากหลายทางชีวภาพ

ฐานข้อมูลความหลากหลายทางชีวภาพ

ถอดองค์ความรู้จากการวิจัย

การพัฒนาต่อยอดงานวิจัย

1. โครงการวิจัยการศึกษาการจัดการต้นลิงลาว (*Tupistra albiflora* K.Larsen) คู่เศรษฐกิจชุมชนตามแนวทางเศรษฐกิจพอเพียง : กรณีศึกษาตำบลเทพเสด็จ อำเภอดอยสะเก็ด จังหวัดเชียงใหม่

โครงการวิจัยการศึกษาการจัดการต้นลิงลาว (*Tupistra albiflora* K.Larsen)

สู่เศรษฐกิจชุมชนตามแนวทางเศรษฐกิจพอเพียง : กรณีศึกษาตำบลเทพเสด็จ
อำเภอดอยสะเก็ด จังหวัดเชียงใหม่

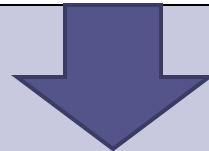
รากสิงลาวช่วยยึดดินป้องกันการพังทลายได้

รูปแบบกระบวนการวิจัย

Research for Public Awareness
 Participatory Action Research
 Research for Empowerment
 Research and Development
 Knowledge management
 Area-based Research
 Learning Process
 Interdisciplinary

1.ฐานข้อมูล / การจัดการความรู้

- การรวบรวมข้อมูล ในรูปแบบต่าง ๆ

2.พัฒนาแหล่งเรียนรู้

- แหล่งเรียนรู้ในชุมชน
- แหล่งเรียนรู้ในมหาวิทยาลัย

3.บูรณาการสู่การเรียนการสอน

- ระดับประถมศึกษา ระดับมัธยมศึกษา
- อาชีวศึกษา ระดับอุดมศึกษา

4.การพัฒนาผลิตภัณฑ์บนฐานทรัพยากรและภูมิปัญญาท้องถิ่น

- ผลิตภัณฑ์บนฐานทรัพยากรชีวภาพในท้องถิ่น
- ผลิตภัณฑ์บนฐานภูมิปัญญาท้องถิ่น

5.การขยายผล / เสริมความรู้และก่อกำเนิดความรู้สู่ชุมชน

- การถ่ายทอดเทคโนโลยีสู่ชุมชน
- การศึกษาดูงาน การให้คำปรึกษา
- การสื่อสารองค์ความรู้สู่สาธารณะในรูปแบบต่าง ๆ

6.การจัดการทรัพยากรชีวภาพโดยชุมชนเพื่อชุมชน

- แผนการจัดการทรัพยากรชีวภาพในระดับท้องถิ่น
- เครือข่ายการจัดการทรัพยากรชีวภาพในท้องถิ่น

เสริมต้นทุนชุมชนให้เข้มแข็ง ชุมชนพึ่งตนเอง บนฐานความพอเพียง

ทำให้ชุมชนเข้มแข็งและนำไปสู่การพัฒนาที่ยั่งยืน

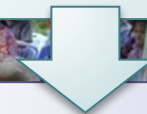
ทุนทางธรรมชาติ

ทุนทางสังคม

ทุนทางวัฒนธรรม

ทุนมนุษย์

การพัฒนาที่ยั่งยืน

“ตามหลักปรัชญาเศรษฐกิจ

พอเพียง”

การพัฒนาสังคม

พอเพียง ตามลัทธิพอใช้

ขอขอบคุณค่ะ